

Vězení jako totální instituce

Kriminologie a penologie SPR508, Mgr. et Mgr. Lenka Kříčková
13.3.2017

Instituce – definice

- Sociologie i sociální antropologie mluví o v zásadě **každém obecně praktikovaném a v dané kultuře předávaném způsobu jednání** jako o instituci.

[Velký sociologický slovník, 1996: 435]

Instituce – definice II

- Keller za sociální instituci považuje **každý obecně praktikovaný způsob jednání sloužící naplnění určité reálné nebo fiktivní potřeby nebo také jako uvědomovaný a na základě minulého jednání ustálený (standardizovaný) způsob řešení problému, jehož uplatňování členové společnosti od sebe vzájemně očekávají**

Instituce – definice III

- Jand'ourek definuje instituci jako **způsob, jak se věci dělají, jako způsob řešení problémů.**

[Jandourek, 2003: 87]

Instituce – definice IV

- Instituce je podle P. M. Blaua **řešením problému přetrvávání populace v čase.**

[Blau, 2008: 273]

Instituce – definice V

- Instituce je podle Malinowskeho **shoda na řadě tradičních hodnot, pro něž se lidské bytosti sdružují, zaujímají vztahy k sobě navzájem a ke společné fyzické části svého okolí (umělého i přirozeného).**

[Malinowski, 1968: 44]

Instituce – definice VI

- Z hlediska sociální psychologie představují instituce podobně jako v kulturní antropologii především **komplex vzorově určených, vzájemně se doplňujících normativních očekávání vymezujících příslušné chování osob plnících určité role.**

[Velký sociologický slovník, 1996: 435]

Struktura instituce

- Problém
- Způsob řešení problému
 - Aktivita
 - Normy
 - Hmotné zařízení
- Personál
- Vzájemná očekávání
- Funkce

Totální instituce

- Goffman
- = všezahrnující
- Jejich členové se na jejich činnosti **nepodílejí jen jedním úsekem svého jednání, ale žijí v nich v plném rozsahu**, mají v nich svůj domov, pracují v nich nebo jsou v nich objektem působení, tráví v nich svůj volný čas
- Totální začlenění, umrtvení osobnosti + reakce chovanců

Znaky totální instituce

- Místo a autorita
- Kolektivita
- Den
- Plán
- Zaměstnanci X chovanci
- Vzájemnost informací
- Bariéry fyzické a časové

[Goffman 1961]

Specifika totální instituce

- Přejímají veškerou zodpovědnost nad svými chovanci po celý čas jejich pobytu
- Neexistuje zde svobodný smluvně uzavřený kontrakt vymezující vztah mezi odvedenou prací a získanou odměnou. Všechny aktivity, včetně pracovních, mohou být v různé míře vynucovány.
- Neexistuje zde instituce rodinného života a domácnosti
- Chovanec nemá možnost získávat žádné informace týkající se rozhodování o jeho vlastních osudech
- Právem každého příslušníka aparátu instituce je disciplinovat každého chovance

Typy totálních institucí

- 1. Instituce ustavené za účelem péče o ty, o nichž se soudí, že o sebe sami pečovat nedokáží
- 2. Zařízení pro osoby, které o sebe pečovat nedokáží, a navíc mohou být z různých důvodů pro společnost nebezpečné
- 3. Instituce zřízené kvůli ochraně společnosti před nebezpečnými osobami
- 4. Zařízení pro realizaci určitých technických záležitostí souvisejících s provozem společnosti
- 5. Zařízení, jež mají umožnit svým obyvatelům stáhnout se ze světa

[Keller 2001]

Organizace

- Konkrétní vtělení instituce
- Jsou tvořeny lidmi, kteří určitou činnost institucionalizovaným způsobem vykonávají

[Velký sociologický slovník, 1996: 435]

Totální instituce - Foucault

- změna režimu v přístupu k řízení a ochraně společnosti a jejich zájmů (mučení – věznění)
- Mor a lepra
- Panopticon (Bentham)

Totální instituce – Nedbálková

- Případová etnografická studie v ženské věznici Podlesí „Spoutaná rozkoš“
- Zaměření na
 - vytváření a reprodukci genderu
 - vztahy
 - sexualitu
 - vězeňské subkultury
- Případová studie „Řád veřejných toalet“

Zdroje

- BLAU, P. M. 2008. **Exchange and power in social life**. New Brunswick: Transaction books.
- FOUCAULT, M. 2000. **Dohlížet a trestat**. Praha: Dauphin
- GOFFMAN, E. 1961. **Asylums: essays on the social situation of mental patients and other inmates**. Anchor Books.
- JANDOUREK, J. 2003. **Úvod do sociologie**. Praha: Portál.
- KELLER, J. 1991. **Úvod do sociologie**. Praha: SLON.
- KELLER, J. 2001. **Sociologie byrokracie a organizace**. Praha: SLON.
- MALINOWSKI, B. 1968. **Vědecká teorie kultury**. Brno: Krajské kulturní středisko.
- MUSIL, L. 2013. **Výzvy postmoderní institucionalizace pro vzdělávání v sociální práci**. Brno: MU. (rukopis)
- NEDBÁLKOVÁ, K. 2006. **Spoutaná rozkoš**. Praha: SLON.
- NEDBÁLKOVÁ, K. 2009. **Řád veřejných toalet**. *Biograf (49): 50 odst.* Dostupné na adrese: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v4901>
- **Velký sociologický slovník**. 1996. Praha: Karolinum.

Děkuji za pozornost

Seminář

Zadání úkolu na příště

- *Úkol:* Shlédněte film: Doing time doing Vipassana – Pořad „Pološero“ díl „Za katrem“
- Vytvořte otázky s krátkým komentářem, které je třeba zohledňovat při práci s vězni.